

Република Србија
МИНИСТАРСТВО ФИНАНСИЈА
Управа за спречавање
прања новца

ГОДИШЊИ ИЗВЕШТАЈ О РАДУ УПРАВЕ ЗА СПРЕЧАВАЊЕ ПРАЊА НОВЦА ЗА
2011. ГОДИНУ

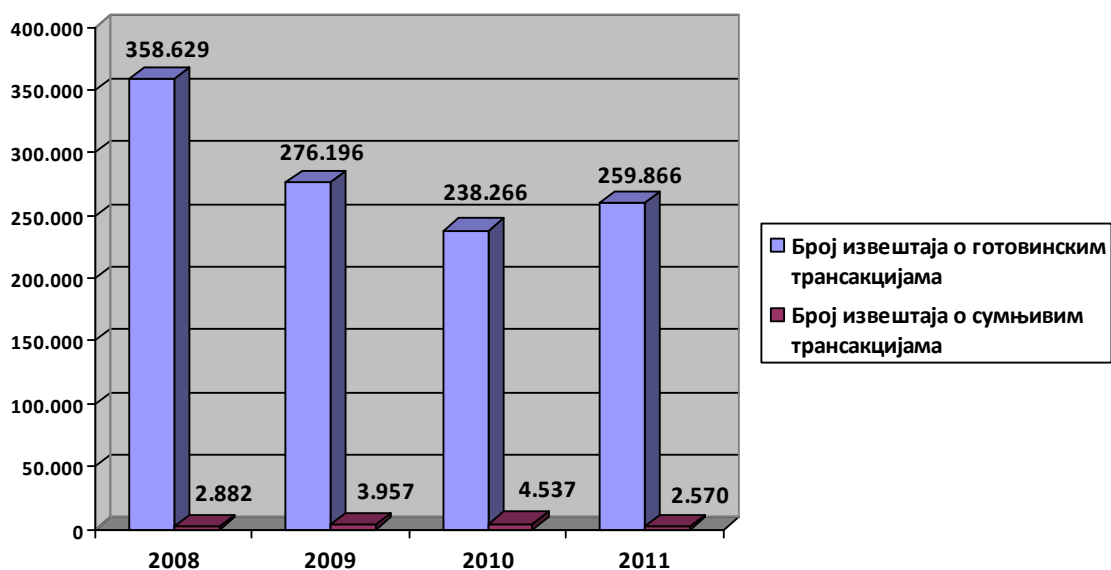
1. УВОД

Управа за спречавање прања новца (у даљем тексту: Управа) је основана Законом о спречавању прања новца 2005. године и од тада је самосталан државни орган који послује у оквиру Министарства финансија. Делокруг рада Управе је прописан Законом о спречавању прања новца и финансирања тероризма („Службени гласник РС“, број 20/09, 71/09, 101/10 – у даљем тексту: Закон). Најзначајнији и основни послови које Управа обавља су финансијско-информациони послови, односно: прикупљање финансијско-обавештајних података од обвезника (банке, осигуравајућа друштва, лизинг компаније, брокери и др), анализа таквих података и, уколико се процени да постоји основ сумње да се ради о прању новца или финансирању тероризма, њихово прослеђивање надлежним државним органима, пре свега, надлежним тужилаштвима и полицији. Осим финансијско-информационих, Управа обавља и друге значајне послове: предлаже измене и допуне прописа који се односе на спречавање и откривање прања новца или финансирања тероризма; израђује листе индикатора за препознавање трансакција или лица за које постоје основи сумње да се ради о прању новца или финансирању тероризма, припрема и даје мишљења о примени Закона, припрема препоруке у циљу јединствене примене Закона, учествује у међународној сарадњи, обавља инспекцијски надзор и др.

2. ФИНАНСИЈСКО-ИНФОРМАЦИОНИ ПОСЛОВИ

Управа започиње поступак прикупљања података, информација и докумантације на основу извештаја о трансакцији за коју постоји основ сумње да се ради о прању новца или финансирању тероризма. Такву врсту извештаја су дужни да достављају обвезници по Закону. У току 2011. године достављено је укупно 2.570 извештаја о трансакцијама или лицима за које постоји основ сумње да се ради о прању новца. Највећи број је и у току 2011. године достављен од банака, па затим од стране обвезника који се баве пружањем услуга поштанског саобраћаја и од брокера. У односу на 2010. годину, број пријављених сумњивих трансакција је знатно мањи (у току 2010. године достављено је 4.537 извештај). Крајем 2010. године, Управа је, у сарадњи са Народном банком Србије и представницима банака, донела Препоруке за пријављивање сумњивих трансакција.

Примена ових препорука је допринела смањењу броја пријављених трансакција и истовремено знатно утицала на побољшање квалитета пријављених трансакција.

Слика 1.1. Графички приказ односа броја извештаја о готовинским и сумњивим трансакцијама у последње четири године

Други начин за покретање поступка у Управи је анализа пријављених готовинских трансакција, односно трансакција које су у износу од 15.000 евра или више. Обвезници достављају податке о таквим трансакцијама, без обзира на то што не постоји основ сумње на прање новца и финансирања тероризма. Анализом базе података готовинских трансакција, уоче се везе које могу довести до података који сами, или у вези са другим подацима, доводе до отварања предмета за који постоји основ сумње да се пере новац. У току 2011. године достављено је 259.866 извештаја о готовинским трансакцијама.

Трећи начин отпочињања поступка у Управи се дешава када Управа, по службеној дужности, на основу сопствених сазнања, претраживањем базе података од стране аналитичара уочи повезаности одређених лица и трансакција и дође до чињеница које могу бити у вези са прањем новца или финансирањем тероризма.

На крају, државни органи, који су одређени чланом 58. Закона (суд, тужилаштва, полиција, Безбедносно-информативна агенција, Војнобезбедносна агенција и др) могу упутити Управи писану и образложену иницијативу за покретање поступка. У току 2011. године, државни органи су упутили 359 иницијатива за покретање поступка. Највећи број иницијатива је упућен од стране Министарства унутрашњих послова - 277 иницијатива, Безбедносно-информативне агенције – 22 иницијативе и Тужилаштва за организовани криминал - 19 иницијатива.

На основу достављених података од стране обвезника и државних органа, као и по службеној дужности у току 2011. године у Управи је отворено 598 аналитичких и предмета у којима постоји основ сумње да се ради о прању новца.

Једна од најважнијих улога Управе је прослеђивање финансијско-обавештајних података надлежним органима у случају да је утврђена основана сумња да се ради о прању новца или финансирању тероризма. У току 2011. године прослеђено је укупно 162 информације надлежним државним органима. Највећи број података је прослеђен Безбедносно-информативној агенцији – 47 информација, Министарству унутрашњих

послова – 41 информација и надлежним тужилаштвима – 37 информација, од којих највише Тужилаштву за организовани криминал.

3. РАЗВОЈ СИСТЕМА

3.1. Развој система на законодавном нивоу

Управа је, након измена Закона у 2010. години, приступила измени постојећих подзаконских аката. У јуну 2011. године донет је Правилник о изменама и допунама Правилника о методологији за извршавање послова у складу са Законом. Правилник прецизира одредбе Закона које се односе на низак ризик од спречавања прања новца и финансирања тероризма и анализу ризика коју је обвезник дужан да изврши, посебно када се ради о физичким лицима. Правилник такође прописује садржај и начин полагања стручног испита за обављање послова овлашћеног лица у обвезницима, и тако ближе одређује одредбе Закона који прописује обавезу овлашћеног лица у обвезнику да поседује лиценцу за обављање послова спречавања прања новца и финансирања тероризма. То практично значи да Управа организује стручне испите, у којима проверава знања у области спречавања прања новца и финансирања тероризма уопште, али и у односу на специфичну област пословања у којој кандидат жели да има лиценцу. Тако, нпр. када се ради о лиценци за обављање послова овлашћеног лица у банкарству, осим провере познавања општих одредаба Закона и прописа донетих на основу Закона, проверава се и познавање специфичности банкарских послова када је реч о спречавању прања новца. На овај начин се, пре свега, утиче на јачање система за спречавање прања новца у целини, јер се послови спречавања прања новца код обвезника обављају од стране лица која имају неопходна знања и вештине, а с друге стране јача се положај овлашћених лица у њиховим институцијама. У току 2010. године одржана су 4 стручна испита: из области банкарства, осигурања, мењачких послова и брокерско-дилерских послова и 130 лица је добило лиценцу за обављање послова овлашћеног лица.

3.2. Стална координациона група

Стална координациона група за надзор над спровођењем Националне стратегије за спречавање прања новца и финансирања тероризма је у току 2010. године веома активно радила. Можемо рећи да је стална координациона група, коју чине представници државних органа који учествују у борби против прања новца и финансирања тероризма, била иницијатор неких законских промена које су допринеле даљем усаглашавању система за са релевантним међународним стандардима. Тако је у мају 2011. године донет нови Закон о тржишту капитала у којем су инкриминисана два кривична дела: инсајдерско трговање и злоупотреба положаја на берзи. На тај начин су имплементирани препоруке из Извештаја о извршеној процени радњи и мера Комитета Манивал и правни систем наше државе је усклађен са препоруком ФАТФ број 1.

Као резултат рада Сталне координационе групе у измене Закона о девизном пословању из маја 2011. године унета је одредба која се односи на обавезну регистрацију правних лица и предузетника која пружају услуге преноса новца, на који начин је имплементирана још једна од препорука Комитета Манивал.

У оквиру Сталне координационе групе је донета одлука да се изради нацрт закона на основу кога би се примениле мере релевантних резолуција Савета безбедности Уједињених нација, пре свега Резолуција 1267 и 1354, које се односе на ограничавање располагања имовином лицима која су означена као терористи или финансијери тероризма. Директор Управе је формирао посебну пројектну групу за израду овог

закона, састављену од представника Републичког јавног тужилаштва, Министарства правде, Министарства унутрашњих послова, Врховног касационог суда и представника Управе. Нацрт закона је израђен, прикупљена су експертска мишљења од стране међународних стручњака у овој области и у току је јавна расправа.

3.3. Пројекат за спречавање прања новца у Републици Србији – МОЛИ Србија

Многе активности које су предвиђене у оквиру Пројекта за спречавање прања новца у Републици Србији су у току 2011. године и реализоване.

Извршена је анализа прописа који уређују систем за спречавање прања новца и финансирања тероризма у Републици Србији и дате су препоруке за унапређење система. Као резултат ове активности у предложеним изменама Кривичног законика је и измењена дефиниција кривичног дела финансирање тероризма која ће бити у сагласности са међународним стандардима.

Одржана је радионица о процени ризика од прања новца у области рада непрофитног сектора, као и радионица о процени ризика од прања новца у области рада формалних и неформалних начина преноса новца. На иницијативу експерата Савета Европе и уз подршку чланова Сталне координационе групе, донета је одлука да се изврши национална процена ризика, односно процена ризика од прања новца у односу на сваки сектор. На овај начин ће се сваком сектору посветити пажња адекватна ризику који је процењен.

4. МЕЂУНАРОДНА САРАДЊА

4.1. Комитет Савета Европе Манивал

У току 2011. године одржана су три редовна заседања Комитета Манивал, и то од 11. до 14. априла, од 27. септембра до 1. октобра и од 13. до 16. децембра, на којима је и делегација Србије активно учествовала.

На сваком пленарном заседању, делегације држава представљају радње и мере које су постигнуте у конкретном правном систему, односно извештавају Комитет о конкретним активностима које су предузете у свакој држави чланици Савета Европе.

На 36. заседању Комитета Манивал, господин Милован Миловановић, начелник Одељења за међународну сарадњу, правне и материјално-финансијске послове Управе за спречавање прања новца је учествовао у процени правног система Републике Словачке. Наиме, систем за спречавање прања новца држава чланица Савета Европе се процењује узајамно, односно од стручњака који су прошли посебну обуку, а долазе из друге државе чланице. Тако је и стални члан делегације наше државе у Комитету Манивал процењивао систем Републике Словачке у делу који се односи на функционисање и рад финансијско-обавештајне службе (преорука ФАТФ број 26), као и у делу који се односи на специјалне истражне технике и радње када је реч о гоњењу учиналаца кривичних дела прања новца и финансирања тероризма.

4.2. Егмонт група

Управа за спречавање прања новца је од 2003. године члан Егмонт групе, удружења које окупља финансијско-обавештајне службе 127 држава. Осим размене финансијско-обавештајних података која се обавља путем заштићеног веб сајта Егмонт групе, чланство у Егмонт групе је значајно и за размену искуства између представника различитих земаља који раде на сличним пословима.

У току 2011. године одржана су два састанка радних група, у марту 2011. године на Аруби и у јулу 2011. године у Јерменији.

На састанку одржаном на Аруби, на иницијативу делегације Републике Србије дискутовало се о ситуацији када финансијско-обавештајна служба неке државе одбија да потпише меморандум о сарадњи иако је то формални предуслов за размену информација са том државом. Као резултат ове иницијативе Радна група за правна питања донела је Одлуку о спровођењу принципа за размену информација у Егмонт групи, по којој је овакво поступање оцењено као лоша и неприхватљива пракса.

На састанку одржаном у Јерменији, финансијско-обавештајна служба Узбекистана је добила својство пуноправног члана Егмонт групе. Управа за спречавање прања новца је у току 2010. и 2011. године заједно са представницима финансијско-обавештајне службе Руске Федерације помагала колегама из Узбекистана у попуњавању упитника за приступање Егмонт групе и на тај начин допринела проширењу овог међународног удружења.

4.3. Евроазијска група за борбу против прања новца и финансирања тероризма

Евроазијска група за борбу против прања новца и финансирања тероризма (у даљем тексту: ЕАГ) је регионална организација која окупља представнике Руске Федерације, Кине, Индије и још неких земаља бившег Совјетског Савеза.

Основни циљ ЕАГ је усклађеност законског и институционалног оквира у државама чланицама са међународним стандардима, што се постиже узајамним евалуацијама, радом на типологијама прања новца и финансирања тероризма и пружањем техничке помоћи. Република Србија има статус посматрача у ЕАГ, што значи да може учествовати у свим активностима, али нема право гласа. Предност учешћа на радним групама и пленарним састанцима ЕАГ је размена знања и искуства о појавним облицима прања новца и финансирања тероризма и јачање институционалних оквира за ту борбу.

4.4. Организација за европску безбедност и сарадњу (у даљем тексту: ОЕБС)

ОЕБС је и у току 2011. године, као и претходних година, подржавао Управу у настојању да утиче на развој система за спречавање прања новца и финансирања тероризма у целини. Како развој система, осим јачања институција, подразумева и континуирано стручно усавршавање свих учесника у том систему. Начини прања новца се стално мењају, јер криминалци користе различите начине да прикрију незаконито порекло новца, користећи слабости одређених сектора у некој држави. Тако је и настао пројекат писања типологија прања новца у Републици Србији. Први пројекат ове врсте имао је за циљ анализу досадашњег искуства о начинима и техникама на које је могуће опрати новац. Типологије су подељене у 8 одељака и указују на специфичности начина прања новца у нашој држави кроз различите секторе: банкарство, ревизију и рачуноводство, мењачке послове, осигурање, адвокатуру, као и прање новца на тржишту капитала и некретнина. Циљ ових типологија је едукативни: треба да покажу обвезницима које су све могућности да се опере новац уочене у различитим секторима, где су то сектори којима се свако од њих бави рањиви и на које облике на изглед легалног пословања треба највише да обрате пажњу. Типологије су обављене на српском и енглеском језику.

4.5 Споразуми о сарадњи

Управа има за циљ да потпише споразуме о сарадњи и размени информација са финансијско-обавештајним службама оних држава којима је постојање оваквог споразума услов за размену финансијско-обавештајних података. У току 2011. године, Управа је потписала споразуме о сарадњи са Естонијом, Француском, Јерменијом, Уједињеним Краљевством Велике Британије и Северне Ирске и Румунијом.

5. РАЗВОЈ ИНФОРМАЦИОНОГ СИСТЕМА У УПРАВИ

Настављено је са развојем система за управљање документима и предметима који је у току 2010. године почео да се примењује у Управи за спречавање прања новца. Развијена је нова апликација која је омогућила електронску размену података са банкама. На овај начин Управа веома брзо путем заштићеног система долази до података од обвезника.

6. СТРУЧНО УСАВРШАВАЊЕ

Као и претходних година, и у току 2011. године, запослени у Управи су били врло активни као предавачи на бројним семинарима како у земљи, тако и у иностранству:

У фебруару 2011. године, одржана је радионица о спречавању прања новца и финансирања тероризма у Азербејџану, Баку, где је и представник Управе говорио о значају међуагенцијске сарадње у спречавању прања новца и финансирања тероризма.

У јулу 2011. године у Јерменији, Јереван представник Управе је говорио о модалитетима међуагенцијске сарадње и њеном утицају на спречавање прања новца и финансирања тероризма;

У октобру 2011, на позив Светске банке, директор Управе је одржао предавање у Киргистану на тему „Значај и улога нефинансијског сектора на спречавање прања новца и финансирања тероризма“ и кроз студију случаја је представио успешну сарадњу више државних органа у решавању конкретног случаја.

У септембру и октобру 2011. године је у сарадњи са ОЕБС одржано више практичних радионица који су били намењени тужиоцима.

У септембру 2011. године је одржано предавање намењено рачуновођама и ревизорима.

У децембру 2011. године одржано је предавање за припаднике Војнобезбедносне агенције о улози и значају Управе, а посебно о иницијативи државног органа за покретање поступка у Управи.

Запослени у Управи су се такође стручно усавршавали похађајући многе семинаре, радионице и специјалистичке курсеве:

У јануару 2011. године, представници Управе су учествовали на регионалној радионици о истрагама у прању новца, коју је организовала Федерална полиција Аустрије;

У фебруару 2011. године, запослени у Управи су присуствовали семинару на тему „Развој сарадње између различитих органа државне управе на националном, европском и међународном плану, у контексту унапређења безбедности ланца снабдевања и борбе против организованог криминала“, организованом од стране Управе царина.

У марту 2011. године запослени у Управи су учествовали на обуци на тему „Етички стандарди у области обавештајног рада у сектору безбедности“, одржаној у Београду.

У марту је одржана обука на тему „Спречавање прања новца у осигурању“ у којој су учествовала и три државна службеника Управе.

У марту 2011. године у организацији Савета Европе одржана је радионица на тему „Токови новца проистеклог од криминала на Интернету“ на којој су учествовали и представници Управе.

У септембру 2011. године представник Управе је узео учешћа на обуци на тему „Финансијски криминал-одузимање имовине“ у организацији Министарства унутрашњих послова.

У јулу 2011. године је одржана студијска посета финансијско-обавештајној служби Велике Британије, на којој су представници Управе учили о стратешкој анализи и начину израде таквог извештаја;

У јулу 2011. године представник Управе је обучаван у оквиру пројекта „Говоримо европски“ у организацији Канцеларије за придруживање Европској унији и Британског савета.

У новембру 2011. године је оджан семинар о примени Варшавске конвенције и изазовима у доказивању кривичног дела прања новца;

У новембру је такође одржана студијска посета финансијско-обавештајној служби Естоније и Литваније, на којима су представници Управе учили о различитостима у раду оваквих врста служби које су у организоване у оквиру полиције;

У Великој Британији су два ИТ аналитичара Управе похађала специјалистички курс за „IT bridge“ који омогућава повезивање разноврсних података из различитих база.

Два ИТ аналитичара су обучена за рад и администрирање базом података „Oracle database 11g“.

У децембру 2011. године два државна службеника су у Бечу учествовали у обуци на тему „Превођење у окружењу централне банке“ у организацији централне банке Аустрије.

7. ТИПОЛОГИЈЕ И ТРЕНДОВИ

7.1. Типологије прања новца у Републици Србији

У току 2011. године уочени су следећи начини и појавни облици прања новца. Могућности за злоупотребу легалних пословних односа, услуга које обвезник обавља у оквиру своје делатности, односно трансакција, варира од обвезника до обвезника.

У банкарском сектору је уочено да су и даље учестале следеће врсте трансакција:

- Уплате готовине нелегалног порекла по основу позајмице оснивача за ликвидност за проширење пословних активности.
- Уплате готовине нелегалног порекла по основу позајмице оснивача за ликвидност које се трансферишу на друга правна;
- Уплате готовине нелегалног порекла по основу повећања оснивачког улога које претходе продаји правног лица;
- Уплате готовине нелегалног порекла по основу позајмице оснивача за ликвидност за отплату хипотекарних кредита;
- Отплате кредита од стране јемца извршене уплатама готовине нелегалног порекла;
- Трансферисање средстава у корист оф-шор компанија по основу увећаних увозних фактура, односно умањених извозних фактура;
- Трансфери извршени по налогу оф-шор компанија по основу куповине фирми или удела и некретнина;
- Трансфери извршени по налогу оф шор компанија у корист правних лица по основу кредита;

- Трансфери из иностранства у корист физичких лица, без јасног основа;
- Велики број готовинских уплата више физичких лица у корист рачуна једног физичког лица.

Мењачки послови су такође веома занимљиви када је реч о могућностима да се незаконито стечен новац прикаже као законит, али овде траба имати на уму да се мењачки послови користе само за раслојавање прљавог новца, где се обавља низ трансакција у циљу да се прикрије његовог незаконитог порекла. Могућности за злоупотребу мењачких послова су нарочито повећане приликом обављања следећих трансакција:

- Конверзија великих количина новца које потичу из недозвољених активности са намером да се избегне банкарски сектор где су строже идентификације клијента;
- Конверзије које не прате одговарајући папири – потврде о замени новца;
- Конверзија кроз више мањих готовинских трансакција трансакција са сврхом да се избегне пријављивање Управи за спречавање прања новца;
- Више трансакција у веома кратком временском периоду иако је познато да је то технички неизводљиво;
- Конверзија средстава из стране валуте у домаћу валуту и куповина поново стране валуте другу – обично се прави негативна курсна разлика али за „пераче“ је то подношљив и исплатив трошак;
- Конверзија новца високе апоенске вредности – на пример, апоени од 500 евра.

Од 2007. године, када је показало нагли раст промета, тржиште капитала стагнира. Разлог за то свакако лежи у неповољном утицају светске економске кризе на овај део тржишта у Србији. Ипак, са аспекта могућности злоупотребе услуга и производа са тржишта капитала треба нарочиту пажњу обратити на следеће појавне облике:

- Непознато порекло новца на наменским рачунима за трговање са хартијама од вредности;
- Прекњижавање ХОВ у корист руководиоца којима радници матичних предузећа (АД) поклањају своје акције;
- Прекњижавање ХОВ у корист несродних лица поготово ако се ради о поклону;
- Кастоди рачуни код којих је тешко идентификовати стварне власнике хартија од вредности;
- Подизање индикативне цене акција са циљем да се нереално увећа цена и на лакши начин убаци капитал сумњивог порекла;
- Преузимање предузећа;
- Унос акција као оснивачки улог са циљем да се касније тргује у делима од стране сумњивих инвеститора;
- Акције као предмет залогe по основу фиктивних уговора о зајму које се касније преносе на зајмодаваоце без транспарентности тржишта.

7.1. Трендови прања новца у Републици Србији

Банкарски сектор: Све шира понуда услуга и производа које банке данас пружају мењаће се у будућности. Развој технике и технологије довешће до примата електронског банкарства над конвенцијалним банкарством. Електронско банкарство представља пакет савремених сервиса који клијентима банке омогућава једноставно коришћење банкарских услуга употребом неког од најраспрострањенијих канала комуникације – Интернет, мобилни телефон, фиксни телефон. Основне предности ових услуга су нижи трошкови, значајна уштеда времена и могућност обављања трансакција у било које доба

дана и ноћи али баш због тих карактеристика, где се клијент просторно дистанцира од банке и отежава поступак идентификације, пружа нове могућности за прање новца које треба, на време, предвидети, спречити или препознати.

Коришћењем услуге м-комерца (m-commerce) биће могуће кориснику, да у сваком тренутку, путем мобилног телефона изда налог својој банци да изврши пренос средстава у мањем износу, са његовог рачуна, на неки други рачун са којег се средства могу даље трансферисати или подизати у готовини или коришћењем платне картице. Прогнозира се да ће мобилно банкарство доживети чак и снажнију експанзију од Интернет банкарства, с обзиром на то да број корисника мобилних телефона далеко превазилази број корисника Интернета.

Питање је како ће се банке борити против алтернативних начина плаћања путем Интернета а које већ постоје као што су сајбер-кеш (ciber cash). Картица која садржи чип има у себи готовину која се може подизати телефоном или на банкоматима а може и да се преноси и са једне картице на другу. Не постоји начин да се уђе у траг трансакцијама преко картица јер не постоји регистровање трансакција, као што постоји код кредитних картица Виза (Visa) или Мастеркард (Mastercard). Постоје два кључна разлога због којих су банке заинтересоване за Интернет банкарство: Корисници Интернета су углавном млађи људи са већим степеном образовања и већим приходима од просечног клијента и Интернет је веома ефикасан и јефтин дистрибуциони канал.

Банке ће, у борби за клијенте, проширивати услуге и нудити производе који се све више ослањају на Интернет па се очекује и већа понуда услуга преко тзв. "виртуелних шалтера" која се сада користи приликом подношење захтева за он лине кредит.

Платни систем ПејПал (PayPal) постоји у нашем окружењу и очекује се да ће ускоро бити присутан и у Србији. ПејПал (PayPal) систем омогућава да се, путем Интернета или коришћењем картица, врше трансакција директно са пејпал (PayPal) рачуна који не подлежу строгим процедурама идентификације клијената и утврђивања порекла средстава као и слање новца свакоме ко има е-маил адресу.

Очекује се да ће финансијске институције у Србији, проширујући своју понуду, преузети трендове који постоје у економски развијеним земљама а односе се на улагање средстава преко инвестиционих фондова и трговину новим финансијским производима што отежава утврђивање власништва и легалности порекла средстава крајњег улагача - инвеститора.

Треба поменути и да је велика економска криза, која је довела до драстичног пада вредности акција у свету, довела до повећања потражње за златом и другим племенитим металима који су тренутно веома интересантни за улагања и трговину.

Већ сада постоји мишљење, које заступају велике банке, да будућност припада огромним финансијским институцијама које ће пружати инвеститорима различите услуге од осигурања, преко кредита за куповину аутомобила, до авио-карата. Са друге стране представници, кога предводе софтверске фирме, верују да ће будућност припасти компанијама које ће развојем и применом нових технологија, инвеститорима пружити максималну контролу над њиховим финансијама путем софистицираних производа који балансирају ризик и зараду. Идеја која је у основи револуције у технологизацији банкарства јесте да су технологија и финансије постали једно те исто и да нестаје разлика између софтвера и новца.

Управа за спречавање прања новца, у оквиру контроле примене важећих прописа код домаћих банака, када је реч о спречавању прања новца, посебно инсистира на важности сталног усавршавања и специјализације кадрова и техничке и технолошке опремљености, што свакако утиче на квалитет саме аналитике и препознавање потенцијалних ризика. На тај начин се обезбеђује располагање квалитетним и тачним

информацијама о сумњивим трансакцијама а то је један од предуслова да се успостави читав систем који ефикасно делује на спречавање прања новца и финансирање тероризма.

Управа ће наставити да, као и у досадашњем периоду, активно прати нове трендове у понуди и злоупотреби финансијских инструмената банака у свету и код нас и размењује искуства са другим финансијско обавештајним службама на међународним семинарима и конференцијама.

Мењачки послови: У будућности се може очекивати да поједини власници мењачница, које служе за конверзију „прљавог“ новца, отварају више мењачких места, у циљу што већег раслојавања трансакција које се обављају „прљавим“ новцем.

Постоји тренд да ће се „перачи“ новца све више удаљавати од банака, које су постале најорганизованији сектор када је у питању спречавање прања новца и финансирања тероризма, ка сектору небанкарских финансијских институција као што су мењачнице и компаније за електронски трансфер новца.

С обзиром да се овај сектор финансијског тржишта све више законски регулише и да му се посвећује све више пажње како кроз ригорозније контроле мењачких места тако и кроз едукацију запослених у њима, треба очекивати да се сумњиве трансакције које се тичу прања новца и финансирања тероризма препознају у што већем броју и на тај начин колико толико спречи прање одређеног дела „прљавог“ новца који у свакој земљи циркулише у веома великом износу и представља озбиљну претњу привреди сваке земље.

Тренд прања новца преко мењачница који потиче од организованог криминала, наставиће се и даље. У ком обиму ће се одразити на кретање курсева и тражњу најпопуларнијих валута у Србији (ЕУР, УСД, ЦХФ) зависи од монетарне политике Народне банке Србије али и светске економске кризе која утиче на економску и финансијску ситуацију у земљи.

Тржиште капитала: На основу садашње анализе тржишта капитала, може се предвидети да нас не чека појачана понуда додатних емисија акција или настанак акционарских друштава путем јавне емисије акција.

Оно што се може очекивати у наредном периоду јесте и дилема да ли ће се наставити доминација страних инвеститора. Они су у великој мери доминирали на домаћем тржишту капитала и у претходном периоду и имали су значајан утицај на вредност индекса Београдске берзе. Са аспекта прања новца нарочито ће бити значајно проматрати и пратити нерезидентне инвеститоре - разни инвестициони фондови са домицилом на оф-шор дестинацијама. Према аналитичарима претходна 2011. година је обележена као „велика берзанска депресија“ јер су очекивања у раст берзанских индекса изостала. Очекивања за 2012. годину су директно везана са одговором на питање да ли ће се акције Телекома Србије котирати на Београдској берзи током године. Уколико је одговор позитиван, могло би да дође до позитивнијег тренда трговања. Такође, дође ли до покушаја да се тржиште оживи и путем емисија корпоративних обвезница (обвезнице предузећа) и локалних самоуправа, као и емисије државних хартија од вредности, можемо очекивати појачану активност инвеститора. У контексту борбе против прања новца као новину, битно је истаћи да брокерско-дилерска друштва новим Законом о тржишту капитала могу да воде новац клијената на свом рачуну код кредитне институције (банке). То ће их додатно обавезати да боље упознају и прате своје клијенте и њихове изворе средстава.

У наредном периоду видеће се да ли ће нови финансијски инструменти (финансијски деривати-фјучерси, опције) продирати на српско тржиште капитала. Они ће сигурно довести до пораста интересовања „перача новца“ у жељи да уђу на нова тржишта. Нарочито, ако су та тржишта слабо регулисана. Улога регулаторног тела, као

и добра превентива могу допринети спречавању продора „прљавог“ капитала и њихова улога биће све већа.

Оно што досадашње искуство указује са једне стране и светски трендови са друге стране јесте, да будућем периоду можемо очекивати појачане следеће активности:

- унос акција као удела ради оснивања нових предузећа и продаја удела (акција) лицима чији је капитал сумњивог порекла;
- масовни поклони акција матичног предузећа радника својим руководиоцима или трећим лицима за готовинске накнаде;
- поклони акција високе вредности трећим лицима.

Један од видова вештог и скривеног прања новца који ће и даље остати актуелан је случај када се активно тргује хартијама од вредности преко кастоди рачуна, са посебним акцентом на групу клијената који стоје иза рачуна код страних кастоди банака у којима се примењује начело строге пословне тајне.

Такође се може очекивати да ће се и даље користити разне технике манипулација на тржишту капитала, које имају за циљ да се активира „прљави“ капитал, као што су на пример повезана деловања више инвеститора у циљу стицања или отуђења одређених циљних акција или на пример лажна фиктивна трговања акцијама са циљем да се „разигра тржиште“.

Ако дође до иновација на тржишту капитала у смислу увођења нових финансијских инструмената може се очекивати и продор „прљавог“ капитала, јер то је за све „пераче новца“ нова шанса како би трансферисали незаконито стечен новац. Зато је битно да не „затаји“ регулатива у смислу заштите тржишта капитала и инвеститора.

8. ПЛАНОВИ И ИДЕЈЕ

Влада је крајем 2010. године донела Акциони план за испуњавање препорука из Годишњег извештаја Европске комисије за 2010. годину, ради убрзања стицања статуса кандидата, у коме је као једну од активности чије је остварење неопходно предвидела и повећање броја запослених у Управи за 15 државних службеника. Влада је дала сагласност да се број државних службеника у Управи повећа на 40, па је у јуну 2011. године унутрашњим уређењем и систематизацијом радних места повећан број државних службеника за 15. Ипак, до стварног повећања броја државних службеника није дошло, иако постоје систематизована радна места, као и средства за зараде обезбеђена у буџету.

Разлог за неиспуњење ове одлуке Владе лежи у неадекватним смештајним капацитетима Управе. Смештајни капацитети Управе су неадекватни како у погледу величине канцеларија, тако и у погледу њихове функционалности. Управа располаже веома осетљивим базама финансијско-обавештајних података који се чувају на серверу који такође мора да се чува адекватној просторији.

План Управе је да нађе адекватан простор како за постојеће државне службенике, тако и за оне који треба да буду запослени. Запошљавање још државних службеника је неопходно, посебно у Одељењу за надзор, новом одељењу у Управи надлежном за инспекцијски надзор над применом закона код рачуновођа, ревизора, пореских саветника, факторинг и форфетинг фирми и др.

Управа, иако формално није део система за борбу против организованог криминала, суштински то јесте, јер се криминал врши на организован начин у циљу прибављања имовинске користи. Како би могло несметано уживати у тако прибављеној имовини, криминалци обично настоје да прикрију њено незаконито и покушавају да је прикажу као законито стечену. Управо ту лежи значај и улога Управе, као државног органа који ефикасно и брзо може ући у траг новцу који је нелегално стечен. Наиме, Управа има уређену електронску размену докумената са банкарским сектором, што јој

даје предност у односу на друге државне органе. Управа у великој мери доприноси идентификовању имовине која је предмет привременог одузимања на основу Закона о одузимању имовине проистекле из кривичног дела. Управа може у великој мери учествовати у финансијској истрази када само постоји сумња да се пере новац, а против криминалне групе још увек није започео кривични поступак. Управа већ активно учествује у раду на конкретним предметима заједно са Тужилаштвом за организовани криминал, Безбедносно-информативном агенцијом, Министарством унутрашњих послова и осталим државним органима и практично већ јесте део система за борбу против прања новца и организованог криминала. Због наведених предности и могућности Управе у сузбијању организованог криминала, неопходно је да оваква улога Управе у наредном периоду буде препозната и да се на адекватан начин уреди права и обавезе државних службеника. Наиме, у Управи раде висококвалификовани државни службеници који се даље стручно оспособљавају и специјализују за поједине аспекте финансијске анализе и веома су тражени на тржишту рада. Како се начини прања новца мењају и развијају, мењају се и вештине које су неопходне за све оне који учествују у откривању и спречавању прања новца. Због таквог стања ствари постоји несразмера између, са једне стране, саме природе посла државних службеника и чињенице да управљају нарочито осетљивим подацима, као и напора које је Управа уложила у развој сваког од њих, и са друге стране, зараде коју државни службеници остварују радом у Управи и која је изједначена са зарадом свих осталих радника у државној администрацији. Такође постоји реална опасност од одлива већ обучених и ускеспецијализованог државних службеника у приватни сектор. Због тога је неопходно да се изнађе могућност за повећање зарада запослених у Управи.

План да се оснује тренинг центар остаје и даље нереализован. Разлог за нереализовање ове идеје је непостојање адекватног простора. Управа ће и даље настојати да оствари ову замисао и оснује тренинг центар у коме би се обучавали не само запослени у Управи, представници државних органа и обвезника, већ би се тај центар могао користити и за међународне и регионалне обуке.